

Олександр ОНОПРІЄНКО,

заступник начальника кафедри забезпечення державної безпеки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник, доктор філософії (PhD), ORCID: 0000-0001-7935-4570

Сергій ОНОПРІЄНКО,

провідний інженер лабораторії інформаційно-аналітичного забезпечення судово-експертної діяльності, сертифікації та контролю якості досліджень Національного наукового центру "Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», Харків, Україна ORCID: 0000-0001-7574-7457

Ірина ТУР,

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії з Права) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна e-mail: i.tur@khai.edu ORCID: 0000-0003-1630-7878

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.14>

БЕЗПЕКА В ОСВІТІ: ПАРТНЕРСТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА УНІВЕРСИТЕТІВ

***Анотація:** у доповіді розглянуті питання створення належних умов безпеки для учасників освітнього процесу шляхом налагодження взаємодії підрозділів національної поліції України із адміністрацією закладів вищої освіти як елементу сектору критичної інфраструктури у попередженні правопорушень, створення безпекового освітнього середовища за допомогою не лише стандартних заходів, але й новітніх проектів, наприклад, використання послуг спеціаліста з безпеки.*

***Ключові слова:** безпекове освітнє середовище, взаємодія, поліція, заклади вищої освіти, спеціаліст з безпеки.*

Сучасна концепція демократичної правової держави базується на принципі держави-гаранта, яка не лише формально проголошує права, свободи та загальнолюдські цінності, а й активно впроваджує їх у життя шляхом систематичних заходів. Однією з ключових інституцій, що забезпечують реалізацію цих гарантій, є поліція.

Роль поліції особлива, адже вона поєднує виконання державних завдань з безпосереднім захистом прав і свобод громадян. Як частина механізму державного управління, поліція є найбільшим за масштабами виконуваних функцій правоохоронним органом, що відповідає за правопорядок і громадську безпеку.

Основна місія поліції полягає у забезпеченні права кожного громадянина жити у безпечному суспільстві. Її діяльність спрямована не лише на реагування на порушення, а й на запобігання правопорушенням, що є ключовою умовою підтримання стабільного правопорядку та безпеки в державі.

Підрозділи Національної поліції України є основним системоутворюючим елементом діяльності з превенції правопорушень, виконуючи

широкий спектр організаційних, соціально-економічних та виховних заходів.

Згідно із Законом України «Про Національну поліцію» [1], основними завданнями підрозділів є: здійснення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням; виявлення причин і умов, що сприяють виникненню правопорушень, особливо серед молоді; контроль за неповнолітніми, які перебувають у складних життєвих обставинах або у соціально небезпечному становищі; активна співпраця з органами, установами та організаціями, відповідальними за виховання, соціальну адаптацію та захист прав молоді.

Заклади вищої освіти (далі – ЗВО) відіграють важливу роль у системі попередження правопорушень, виконуючи низку завдань, спрямованих на формування правової культури та виховання відповідальної поведінки серед молоді. До компетенції ЗВО входить, зокрема:

- розробка і впровадження методик, орієнтованих на розвиток правової свідомості та правомірної поведінки студентів;

- проведення комплексних досліджень,

спрямованих на виявлення потреб у навчанні та вихованні з метою підвищення рівня правової грамотності;

- інтеграція правових дисциплін у навчальні програми для формування базових уявлень про законність і правопорядок.

Взаємодія між поліцією та ЗВО виступає важливим доповненням до традиційних підходів у поліцейській діяльності. Основне завдання цього партнерства - побудова ефективних відносин, за яких обидві сторони активно співпрацюють задля вирішення проблем правопорушень у молодіжному середовищі. Хоча така співпраця вимагає змін у підходах до роботи, вона не змінює основних цілей правоохоронної діяльності, які залишаються незмінними: забезпечення правопорядку та громадської безпеки; захист основних прав і свобод громадян, зокрема права на життя; запобігання та розкриття злочинів.

Партнерство між поліцією та закладами вищої освіти підвищує ефективність цих завдань, створюючи нові стратегії для більш системного підходу до протидії правопорушенням і формування безпечного освітнього середовища.

З початку збройної агресії РФ проти України на підрозділи Національної поліції України покладено ще одне, найголовніше завдання – забезпечення безпеки в освітньому середовищі, у тому числі запобігання, раннє виявлення, припинення та усунення можливих негативних явищ, шляхом запровадження та організації діяльності спеціаліста із безпеки в освітньому середовищі [2].

Саме тому в Україні розпочала роботу нова програма створення безпечного середовища на території закладів освіти: «Спеціаліст із безпеки в освітньому середовищі».

Згідно із положеннями цього документу, спеціаліст із безпеки в освітньому середовищі (далі – спеціаліст) – працівник органу місцевого самоврядування, який працює у виконавчому органі сільської, селищної, міської ради, на якого на період реалізації експериментального проекту покладено виконання функціональних обов'язків, спрямованих на створення та підтримання належного рівня безпеки в освітньому середовищі, забезпечення організації та участь у здійсненні узгоджених заходів із запобігання, раннього виявлення, припинення та усунення негативних явищ в освітньому середовищі [2].

Перебуваючи в навчальному закладі такий спеціаліст: 1) здійснює безпосередню взаємодію із суб'єктами взаємодії відповідно до їх компетенції з питань забезпечення безпеки в освітньому середовищі; 2) розробляє і узгоджує із суб'єктами взаємодії відповідно до їх компетенції плани заходів (короткострокових, довгострокових) щодо покращення стану забезпечення безпеки в освітньому середовищі, а також питання щодо організації їх виконання, визначення ефективності відповідних заходів за результатами їх здійснення; 3) проводить інформаційно-просвітницькі заходи для педагогічних працівників з питань забезпечення безпеки в освітньому середовищі; 4) вносить керівництву закладів освіти, які закріплено за спеціалістом, пропозиції щодо покращення стану цивільного захисту, пожежної та

техногенної безпеки в закладах освіти; 5) бере участь у проведенні фахівцями компетентного суб'єкта взаємодії превентивних заходів (лекцій, інтерактивних занять тощо) з основ безпеки та захищеності життя і діяльності дитини, суспільства і життєвого середовища від небезпечних та шкідливих факторів; 6) бере участь в організації та проведенні практичних заходів із цивільного захисту, надає за результатами їх проведення органу місцевого самоврядування (керівнику відповідної військової адміністрації) пропозиції щодо готовності закладу освіти, який закріплено за спеціалістом, до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій; 7) бере участь у розробленні рекомендацій (їх проєктів) для учнів та педагогічних працівників з питань щодо дотримання прав та інтересів учнів, забезпечення їх безпеки; 8) бере участь в організації забезпечення безпеки під час проведення масових заходів у закладах освіти, які закріплено за спеціалістом; 9) готує та надає суб'єктам взаємодії відповідно до їх компетенції пропозиції щодо вжиття заходів до забезпечення безпеки, запобігання виникненню, раннього виявлення, припинення та усунення негативних явищ в освітньому середовищі щодо безпеки, а також вживає з співпраці з компетентними суб'єктами взаємодії відповідних заходів; 10) веде паспорт безпеки закладу освіти відповідно до визначеної форми, збирає та вносить до нього інформацію про стан пожежної та техногенної безпеки в закладі освіти, який закріплено за спеціалістом; 11) виявляє та невідкладно інформує про виявлені негативні явища в освітньому середовищі та/або причини і умови виникнення таких явищ відповідного суб'єкта взаємодії з метою вжиття ним заходів реагування відповідно до законодавства, вносить відомості про це до паспорта безпеки закладу освіти; 12) здійснює обстеження прилеглої до закладу освіти території щодо діяльності гральних закладів, закладів торгівлі, які порушують вимоги законодавства щодо заборони продажу дітям алкогольних напоїв і тютюнових виробів, взаємодіє із цього питання з Національною поліцією та виконавчим органом відповідної ради з метою вжиття заходів реагування відповідно до законодавства; 13) у разі виявлення ознак правопорушення негайно повідомляє відповідним суб'єктам взаємодії та/або службам, органам державної влади про такий факт, обов'язково реєструє таке повідомлення в паспорті безпеки закладу освіти; 14) невідкладно інформує підрозділи ДСНС про виявлення пожеж та інших надзвичайних ситуацій в закладі освіти та/або на прилеглої до закладу освіти території; 15) проводить моніторинг стану забезпечення безпеки у приміщенні закладу освіти, на території обслуговування, закріпленій за закладом освіти, на прилеглих територіях та дорогою до (із) закладу освіти (у тому числі щодо наявності (відсутності) негативних явищ в освітньому середовищі; ефективності заходів, що здійснюються з метою виявлення, припинення, усунення негативних явищ в освітньому середовищі; повноти виконання плану профілактичних та інших заходів, пов'язаних із забезпеченням безпеки освітнього середовища);

16) невідкладно інформує орган місцевого самоврядування (керівника відповідної військової адміністрації) про надзвичайні ситуації, нещасні випадки, що виникають в закладі освіти, який закріплено за спеціалістом, та/або на прилеглий до закладу освіти території; 17) бере участь в евакуації учасників освітнього процесу в разі загрози їх життю та здоров'ю тощо [2].

Підсумовуючи питання взаємодії підрозділів Національної поліції України з адміністрацією закладів вищої освіти у сфері запобігання правопорушенням, можна зробити такі висновки: ключовою умовою ефективного партнерства між цими структурами є необхідність посилення їхньої взаємодії задля забезпечення безпеки студентів та співробітників університетів. Це також включає розв'язання проблем, пов'язаних із підвищенням ефективності протидії злочинності в освітньому середовищі, що не може бути реалізовано зусиллями лише поліції.

Для створення таких партнерських відносин поліція повинна тісніше інтегруватися в освітній простір. Зокрема, це передбачає: впровадження спільних ініціатив із адміністрацією ЗВО; регулярний обмін інформацією про ризики та загрози; організацію заходів профілактики правопорушень серед студентів; підвищення рівня обізнаності студентів і співробітників щодо питань безпеки.

Окрім цього, посилення довіри до правоохоронних органів через прозорість дій,

узгодженість із адміністрацією закладів освіти та якісне реагування на виклики дозволить закласти фундамент для ефективнішої співпраці. У результаті такі партнерські відносини не тільки сприятимуть зміцненню правопорядку, але й допоможуть створити безпечне освітнє середовище, що відповідатиме викликам сучасності.

Бібліографічні посилання

1. Про Національну поліцію (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

2. Порядок реалізації експериментального проекту "Спеціаліст із безпеки в освітньому середовищі". Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2023 р. № 867. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2023-p#Text>

Зразок для цитування:

Онопрієнко О., Онопрієнко С., Тур І. Безпека в освіті: партнерство національної поліції та університетів. Пропілеї права та безпеки: наук. журнал. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2024. № 5. С. 54-56. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.14>.